

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Мозгальової Наталії Георгіївни на дисертаційне дослідження
Ма Сіньюань «Формування емоційно-стильового відчуття музики
композиторів-романтиків у здобувачів вищої освіти в процесі
фортепіанної підготовки»**

**подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі
знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта
(Музичне мистецтво)**

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

У сучасних умовах розвитку України і Китаю провідними тенденціями оновлення мистецького освітнього простору обох країн є поширення ефективних методик навчання здобувачів вищої освіти, експериментальне відпрацювання шляхів їх реалізації з урахуванням інноваційного змісту, форм і методів навчання, що без сумніву, є підґрунтям для оновлення фортепіанної підготовки здобувачів вищої освіти, які в майбутньому повинні стати фахівцями високого рівня, покликані не лише реалізувати зміст навчальної програми, а й зрозуміти й відтворити особливості фортепіанної музики різних стилів і жанрів. З цих позицій особливої актуальності набуває проблема формування у здобувачів вищої освіти емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків, що дозволить їм переконливо і стилевідповідно трактувати та презентувати твори означеного періоду дітям різного шкільного віку. Міркування у цьому напрямі свідчать про те, що обрана Ма Сіньюань тема дисертаційного дослідження є актуальною для процесу оптимізації фортепіанної підготовки здобувачів вищої освіти. Той факт, що дисертація виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова та становить частину наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017) також свідчить на користь актуальності досліджуваної проблеми.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій

Докладне ознайомлення з роботою Ма Сіньюань дає підстави стверджувати, що авторці вдалося осмислити та проаналізувати, як теоретичні, так і нотні джерела, якими вона послуговувалася під час роботи над обраною темою. Дисертація має логічну структуру, послідовний виклад, чітке аргументування як здобутків науковців, які більшою чи меншою мірою розкривали обрану тему, так і власних спостережень і висновків, сформульованих на підставі докладного аналізу теоретичних джерел та нотного матеріалу. Відзначимо, що теоретико-методологічна база дослідження представлена повно і вичерпно. Вона забезпечує достовірність висновків та об'єктивність одержаних результатів з урахуванням достатнього обсягу фактичного та нотного матеріалу. Використання комплексного алгоритму дослідження дало змогу успішно розв'язати поставлені завдання. Список опрацьованих авторкою теоретичних джерел становить 224, серед яких достатня кількість зарубіжних, що свідчить про обізнаність дисертантки з сучасними тенденціями мистецько-педагогічних пошуків як на теренах України, так і за її межами.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому вперше визначено сутність феномену «емоційно-стильове відчуття музики композиторів-романтиків», обґрунтовано його структуру, розроблено відповідні критерії, показники та рівні сформованості, розроблено методичну модель формування «емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків» та педагогічні умови її реалізації.

Практична цінність роботи полягає у можливості використовувати її основні положення й авторську методику у навчальному процесі, зокрема у змісті лекційних курсів «Методики викладання гри на музичному інструменті», «Теорії музичної інтерпретації», а також в процесі фортепіанної підготовки здобувачів вищої освіти у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка та 02 Культура і мистецтво.

3. Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

На сторінках свого дослідження Ма Сіньюань прослідковує алгоритм становлення поняття «емоційно-стильове відчуття музики композиторів-романтиків» протягом різних історичних етапів з філософо-психологічних та музикознавчих позицій, надаючи можливість аналізувати, порівнювати, критично оцінювати різні підходи і концепції. Це завдання досить складне, тим більше, що дисертантка, обравши досить вузьку тему – формування емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків у здобувачів вищої освіти, окреслила в своїй роботі функціонального значення стилю в системі музичного та психолого-педагогічного знання, на перший погляд звуживши предмет свого дослідження до композиторів-романтиків, але насправді істотно розширивши його, оскільки це вимагає значно ширшого методологічного підходу, долучення до вивчення різного роду наукових джерел і відповідної аргументації, які виходять за межі суто фортепіанної підготовки здобувачів вищої освіти.

Дисертаційне дослідження складається з 3-х розділів, на сторінках яких розгортається науковий наратив і аналіз різного роду джерел. Кожен розділ як і роботу загалом супроводжують висновки, які резюмують новизну роботи.

Щодо першого розділу «Методологічні основи формування емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків у здобувачів вищої освіти», який визначає усе подальше спрямування дослідження. Завдання, які поставлені дисертанткою в цьому розділі, в цілому виконані: проведено історико-теоретичний аналіз становлення поняття емоційно-стильового відчуття музики (с.32-42), визначено його особливості, музикознавчий сенс та дуалізм тлумачення (с. 60-68). Тут відзначаємо позитивно те, що авторка не пішла по шляху перелічення і пояснення усіх відомих сьогодні теоретичних тлумачень категорії «відчуття», а обмежилася кількома, які дійсно стосуються його емоційно-стильових аспектів та розуміння здобувачами вищої освіти музики композиторів-романтиків.

Також дисертантка зробила спробу узагальнити науково-теоретичні висновки щодо функціонального значення стилю в системі музичного та психолого-педагогічного знання, визначити його специфічні ознаки в різних жанрах композиторської творчості (с.50-60), розкрити аксіологічне значення музики композиторів-романтиків для вивчення та концертного виконання музикантами різних культур. Авторкою встановлено можливість презентації романтичних фортепіанних творів на рівні унікального емоційно-стильового їх відчуття як елементу розкриття власного індивідуально неповторного виконавського стилю кращих піаністів світу (с.70-72), визначено виконавсько-фахове призначення фортепіанної підготовки здобувачів вищої освіти в університетах (с. 68-70).

У другому розділі «Теоретико-методичні засади формування емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків у майбутніх фахівців у процесі фортепіанної підготовки» обґрунтовано компонентну структуру емоційно-стильового відчуття романтичної музики здобувачами вищої освіти в єдності трьох компонентів, а саме: мотиваційно-аксіологічного, чуттєво-аналітичного, творчо-виконавського (с.76-98); визначено методологічну складову дослідження в основі якої сенсibilізаційний, пропріоцептивний, емоційно-рефлексивний, фасилітативний, психолого-педагогічний та мистецтвознавчий підходи (с.99-114); в парадигмі визначених методологічних підходів запропоновано принципи формування емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків здобувачами вищої освіти: стилевідповідності, рефлексивності, синестезії, змістового синтезування, адаптації, індивідуалізації та інтерпретації (с.115-127); розроблено методичну модель формування емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків та педагогічні умови її реалізації, зокрема: сприяння розвитку комплексу музичних здібностей кожного здобувача освіти, стимулювання набуття піаністичних художньо-технічних навичок та виконавсько-стилістичних умінь відтворення музики композиторів-романтиків; спонукання піаністів до відповідного збагачення музично-виконавського

тезаурусу програмними та непрограмними фортепіанними творами композиторів-романтиків; заохочення до розробки проєктів емоційної драматургії стилевідповідних відчуттів, адекватних художньо-образному змісту та комплексу відповідних засобів музичної виразності виконуваних романтичних фортепіанних творів; сприяння створенню персоніфікованої методичної моделі щодо опанування фортепіанного романтичного твору з наданням власного інтерпретаційного проєкту його виконання перед учнівською аудиторією (с.128-134).

У даному розділі особливу увагу привертають підрозділи 2.3.3 та 2.3.4. в яких представлені українські та китайські традиції фортепіанної підготовки здобувачів вищої освіти. Проаналізовано методичні позиції засновників української (Г. Беклемішев, В. Пухальський) та китайської (Лю Ши Кунь, Чжу Яфен, Фу Конг) фортепіанних шкіл, відзначено їх інноваційний потенціал.

Логічним завершенням роботи є третій розділ «Експериментально-дослідницька перевірка ефективності формування емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків у здобувачів вищої освіти в процесі фортепіанної підготовки», у якому, відштовхуючись від аналізованих джерел як практичного, так і теоретичного спрямування, від досягнутого рівня фортепіанної підготовки студентів у вищих педагогічних навчальних закладах, репрезентовано етапну методику формування емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків у здобувачів вищої освіти в процесі фортепіанного навчання. Заслугує на увагу якісно зроблена діагностика сформованості формування емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків у здобувачів вищої освіти, представлена у вигляді таблиць і різноманітних діаграм в якій використано значну кількість анкет (дод. 3), тестів (дод. 5), методик, адаптованих до завдань дослідження (дод.7) а також різноманітних завдань на основі фортепіанної музики композиторів-романтиків (пар.3.2).

Запропонована еспериментальна авторська методика складалась з трьох основних етапів: аналітико-коригувального, змістово-конструктивного та

самостійно-презентаційного. На кожному з них використовувались особливі форми і методи роботи, результативність яких підтвердили результати формульованого експерименту. Загальні висновки цілісно відображають результати дослідження. Змістовними і цікавими є додатки, які вдало доповнюють його зміст.

4. Повнота викладання результатів в опублікованих працях.

Основні положення та висновки дисертаційної роботи викладено у 5 публікаціях автора, з них 3 статті у фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному виданні *Web of Science* (у співавторстві), 1 – додатково відображає результати роботи. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає діючим вимогам. Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних і всеукраїнських конференціях. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

5. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, наукове і практичне значення здобутих результатів, вважаємо за доцільне висловити певні зауваження та побажання:

1. Хотілося б побачити у першому розділі більше критично-аналітичного матеріалу, який би розкрив і показав, чому Ма Сіньюань взялася за цю тему, яку суттєву прогалину в підготовці здобувачів вищої освіти вона мала на меті заповнити. Тим більше, що звернення до емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків і є заповненням певного вакууму в дослідженні фортепіанної підготовки здобувачів вищої освіти у вищих педагогічних навчальних закладах .

2. У першому розділі авторка ретельно досліджує поняття «емоційно-стильове відчуття музики композиторів-романтиків» і пропонує його власне визначення як індивідуально-неповторний емоційний відгук кожного піаніста

на музичне інформаційно-стильове повідомлення, яке він презентує у власному його відтворенні з урахуванням отриманих культурно-історичних знань, творчого персонального розкодування особливостей емоційного відчуття характерної стильової атрибуції виконуваних фортепіанних творів романтичного стилю з позицій музикознавства і педагогіки. На наш погляд, воно є занадто розширеним і потребує конкретизації.

3. У підрозділі 2.2. дослідниця обґрунтовує наукові підходи, а потім розглядає педагогічні принципи. На наш погляд, варто було б описати співвідношення цих принципів із науковими підходами.

4. У другому розділі автор презентує модель формування емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків, при цьому на сторінці 131 вона названа теоретичною, на сторінці 149 – методичною, на сторінках 152, 217 – авторською, на сторінці 150 – просто модель. Бажано було б узгодити ці назви. Крім того, не зрозуміло, чому педагогічні умови та етапи методики вписані в моделі після рівнів сформованості означеного феномену, а не навпаки, враховуючи, що остаточне з'ясування рівнів сформованості означеної якості здійснюється після впровадження педагогічних умов та методів.

5. У третьому розділі, в якому висвітлено діагностику та хід експерименту, ретельно представлено його проміжні та кінцеві результати, проте практичної цінності дослідженню надали б спостереження дисертантки про позитивні моменти та можливі труднощі, що виникали при впровадженні авторської методики у освітній процес вищих педагогічних навчальних закладів. Також третій розділ дещо переобтяжений таблицями, діаграмами та рисунками, які можна було б представити у додатках.

Зазначені побажання та зауваження не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження.

6. Висновки.

Дисертація Ма Сіньюань «Формування емоційно-стильового відчуття музики композиторів-романтиків у здобувачів вищої освіти в процесі фортепіанної підготовки» є цілісним завершеним самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Ма Сіньюань заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри музикознавства,

інструментальної підготовки та хореографії

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

Н.Г. Мозгальова

